

Privatisering in Groot-Brittannië

In Groot-Brittannië zijn veel staatsbedrijven op grond van politieke motieven geprivatiseerd. Om kiezers aan zich te binden heeft de regering-Thatcher deze overheidsbedrijven verkocht tegen aandelprijzen beneden de intrinsieke waarde. In scherp contrast hiermee staat dat de consument door privatiseringen van monopolie-instellingen regelmatig is benadeeld. Bovendien worden geprivatiseerde staatsbedrijven zodanig bevoordeeld dat de Europese Commissie op grond van mededingingsregels moet ingrijpen.

PROF. DR. G. VANDEWALLE*

"Nothing succeeds like success". Het omgekeerde is evenwel ook waar. Nu de regering-Thatcher door een verslechtering van de economische situatie en enkele politieke vergissingen (onder meer de hoofdelijke belasting) veel aan populariteit heeft ingeboet, worden ook de andere aspecten van haar politiek veel kritischer bekeken. De kritiek op het privatiseringsbeleid gaat niet alleen uit van de oppositie maar ook van de Europese Commissie. Ze heeft betrekking op:

- de voorwaarden waartegen de overheidsbedrijven aan de particuliere sector worden overgedragen;
- de monopoliepositie waarover vele van de geprivatiseerde overheidsbedrijven blijven beschikken.

In de volgende paragrafen wordt op elk van deze kritiekpunten nader ingegaan.

De kritiek op de privatiseringstechnieken

De conservatieve regering maakte gebruik van diverse technieken om privé-personen of ondernemingen ertoe te brengen activa of aandelen van geprivatiseerde ondernemingen aan te kopen. Soms werden activa van een overheidsbedrijf te koop aangeboden aan verschillende particuliere bedrijven of werd gepoogd dergelijke bedrijven ervan te overtuigen een joint-venture aan te gaan met een geprivatiseerd onderdeel van een overheidsbedrijf. Soms ook werd een aanbod gedaan aan de beheerders van een overheidsbedrijf om dit met de eventuele geldelijke steun van financiële ondernemingen over te nemen of werden aandelen van het geprivatiseerde bedrijf per inschrijving verkocht aan diverse investeringsmaatschappijen. In de meeste gevallen evenwel werd overgegaan tot de publieke uitgifte van aandelen ten einde aan alle burgers een kans te geven een deeltje te verwerven van wat als nationaal bezit werd beschouwd¹.

De regering streefde hierbij twee doeleinden na. Enerzijds hoopte ze dat de interesse in de Britse economie zou toenemen wanneer zoveel mogelijk Britten aandeelhouder zouden worden van Britse ondernemingen. Anderzijds beschouwde ze de spreiding van het aandeelhouderschap als een geschikt middel om de Labourpartij te beletten

opnieuw een verkiezingsoverwinning te boeken. Er mocht immers op gerekend worden dat veel kleine aandeelhouders uit vrees voor een renationalisatie van de bedrijven, waarvan ze aandelen bezaten, nooit meer op Labour zouden stemmen. Deze doelstellingen verklaren waarom de inschrijvingen op kleine pakketten werden bevoordeeld als er op meer aandelen werd ingeschreven dan werden aangeboden².

Dit leidde tevens tot democratisering van het aandeelhouderschap. Eind 1987 was het aantal aandeelhouders in Groot-Brittannië opgelopen tot ongeveer negen miljoen tegen twee miljoen vóór de privatiseringen. Eenentwintig procent van de Britse bevolking was aandeelhouder tegen slechts dertien procent in Frankrijk³.

Volgens de oppositie werd dit succes evenwel bereikt door de uitgifte van aandelen van geprivatiseerde ondernemingen beneden hun intrinsieke waarde. Het bewijs hiervoor wordt geleverd door de stijging van de koersen van die aandelen onmiddellijk na hun uitgifte. Ook naderhand zijn de koersen in de regel meer gestegen dan het gemiddelde stijgingspercentage van alle aandelen. Voor de aandelen van British Aerospace bedroeg het verschil bij voorbeeld op 30 september 1985 reeds 66 procent, voor die van British Telecom 151 procent, voor die van Cable and Wireless 295 procent en die van Jaguar 45 procent⁴.

Aangezien de regering het zich om politieke redenen niet kon veroorloven om een publieke uitgifte te laten mislukken door het vorderen van een hogere uitgifteprijs heeft ze met deze kritiek weinig rekening gehouden. Wel heeft ze getracht in enkele gevallen een hogere opbrengst te bereiken door mogelijke belangstellenden uit te nodigen een schriftelijk bod te doen. Deze methode heeft het voordeel dat door alleen de hoogste biedingen te aanvaarden de overheid voor de betrokken aandelen prijzen ontvangt die veel dichter de reële waarde van de activa benaderen, maar

* De auteur is emeritus-hoogleraar aan de Faculteit Toegepaste Economie van het Rijksuniversitair Centrum te Antwerpen.

1. D. Swann, *The retreat of the state*, Harvester-Wheatsheaf, N.Y., Londen, 1988, blz. 267-269.

2. R.W. Poole jr., Stocks populii, privatisation can win bipartisan support, *Policy Review*, herfst 1988, blz. 25.

3. Idem.

4. J.A. Kay en D.J. Thompson, Privatisation: a policy in search of a rationale, *The Economic Journal*, maart 1986, blz. 28-29.

stelt de regering dikwijls voor een moeilijke keus omdat soms buitenlandse bedrijven als de hoogste bidders optreden. Deze kunnen doeleinden op het oog hebben die strijdig zijn met de belangen van de Britse economie. Deze situatie deed zich onder meer voor bij de privatisering van de Rover autofabrieken. De Rover Group plc, was opgericht op 10 juli 1986 met de bedoeling de winstgevende onderdelen van het overheidsbedrijf Leyland in een nieuwe privatiseerbare onderneming te groeperen⁵. De Amerikaanse autoproducenten Ford en General Motors toonden belangstelling voor dit bedrijf omdat het grote hoeveelheden Land Rovers en Range Rovers op de Amerikaanse markt kon verkopen. Het was evenwel niet duidelijk of deze Amerikaanse firma's niet beoogden de uitvoer van die Britse wagens af te remmen ten einde hun eigen marktaandeel in de Verenigde Staten te beschermen. Uiteindelijk werd het voornaamste deel van het Roverbedrijf verkocht aan de Britse firma British Aerospace voor slechts £ 150 miljoen. Daarenboven kende de schatkist een subsidie toe van £ 547 miljoen ter compensatie van schulden van Rover die BAe moest overnemen. De regering was zelfs bereid geweest £ 800 miljoen subsidie te verlenen, maar hiertegen werd bezwaar gemaakt door de Europese Commissie, omdat ze dit als een onrechtmatige bevoordeling beschouwde van een Brits bedrijf ten opzichte van andere autoconstructeurs. Ook de overnameprijs werd door vele leden van de Europese Commissie te laag bevonden gezien het feit dat Ford bereid was geweest £ 600 miljoen te betalen. Leon Brittan, de EG-commissaris voor mededingingsbeleid slaagde er evenwel in zijn collega's te overtuigen dat het te lage karakter van de koopprijs niet kon worden bewezen en het dus geen zin had hiertegen te protesteren. Als gewezen Brits conservatief parlementslid voelde hij er uiteraard niet veel voor streng op te treden tegen de Britse regering en nam genoegen met terugvordering van allerhande subsidies aan BAe voor een totaal bedrag van £ 44 miljoen⁶. In het Britse parlement werd de regering er evenwel van beschuldigd overheidsbezit aan een bevriende firma tegen een gunstprijs te hebben verwanseld.

Een gelijksoortige situatie dreigt zich nu voor te doen in verband met de privatisering van Power Gen, een vennootschap, die werd gevormd door een inbreng van centrales toebehorend aan het gewezen overheidsbedrijf Central Electricity Generating Board (CEGB). Power Gen heeft geen schitterende vooruitzichten want het blijft nog drie jaar gebonden aan de contractuele verplichting dure steenkolen aan te kopen bij het overheidsbedrijf British Coal⁷. Niettemin zijn verschillende liefhebbers opgedoken om het bedrijf te kopen en de Europese Commissie heeft laten horen dat ze deze keer geen verkoop onder de marktwaarde zal aanvaarden⁸. De minister van Energie verzet zich evenwel tegen een aankoop van Power Gen door het Franse overheidsbedrijf Electricité de France, dat tracht zijn verkoop van energie in Groot-Brittannië op te voeren⁹. Gezien de weinig gunstige toestand van hun betalingsbalans wensen de Britten deze invoer beperkt te houden. Ook een bod van het Amerikaanse reuzenbedrijf General Electricity Company (GEC) schijnt niet welkom want de Britse regering vreest dat deze firma aan Power Gen gasturbines wil verkopen die ze in de Verenigde Staten zou produceren¹⁰.

De Britse zakenman Lord James Edward Hanson, die aan het hoofd staat van een Brits industrieel conglomeraat heeft het op zich genomen een eerste bod te doen, maar wenst een vergoeding voor de gemaakte kosten indien dit niet wordt aanvaard. Hiermee dreigt hij de regering in moeilijkheden te brengen want hij staat bekend als geldschietster van de conservatieve partij. Hem, in geval zijn bod te laag is in vergelijking met andere voorstellen, een vergoeding betalen van één procent van de geschatte waarde

(ongeveer £ 1,5 miljard) zou bij de massa van de bevolking slecht overkomen¹¹. Zo'n regeling valt bovendien niet in de smaak van de Europese Commissie¹² en de mededeling dat Lord Hanson het bedrijf zou overnemen heeft van vakkondszijde een heftige reactie uitgelokt. John Lyons, de secretaris van de Electricity Supply Trade Union Council, heeft voorgesteld dat de regering het bedrijf zou verkopen aan een vennootschap opgericht door de managers en het personeel van het bedrijf met de geldelijke steun van een of verscheidene financiële instellingen. De regering heeft een dergelijke 'staff buy out' reeds aanvaard voor de Lowland Scottish Bus Company, die 121 bussen exploiteert in het zuidoosten van Schotland. De managers zullen in dit geval veertig procent opnemen van de aandelen, het personeel dertig procent en de Bank of Scotland eveneens dertig procent¹³. In het geval van Power Gen betreft het evenwel een veel groter bedrijf, waarvan de waarde wordt geschat op £ 1,5 miljard en dat ongeveer 33 procent levert van de totale productie van de gewezen onderdelen van de CEGB¹⁴. Daarenboven liet Roy Lynk, een vooraanstaand vakkondszijde van de machtige mijnwerkerscentralen, horen dat hij bereid was veel geld op tafel te leggen om te beletten dat de Lord Hansongroep Power Gen zou overnemen. De mijnwerkers vrezen dat Lord Hanson na verloop van het contract met British Coal deze overeenkomst niet zal hernieuwen maar goedkopere steenkool zal aankopen bij het Amerikaanse bedrijf Peabody, dat tot zijn groep behoort. Aangezien brandstof zeventig procent vertegenwoordigt van de produktiekosten van elektriciteit¹⁵, is het waarschijnlijk dat Lord Hanson een goedkopere leverancier dan British Coal zal zoeken.

De Britse regering voelt er niets voor om Power Gen over te maken aan een vennootschap, waarin vakbonden, die de Labourpartij ondersteunen, de dienst uitmaken. Ten slotte werd besloten de privatisering van Power Gen door een publieke uitgifte van aandelen te realiseren. Gezien het zwakke karakter van de beurs wordt deze uitgifte tot de lente van 1991 uitgesteld¹⁶.

Privatiseren van monopolisten

Er bestaat bij het privatiseren van bedrijven, die over een natuurlijk monopolie beschikken, een tegenstelling tussen

5. Rover Group, *Survey of Current Affairs*, Central Office of Information, Londen, augustus 1986, blz. 277-278.

6. C. Leadbeater, Ford was ready to outbid BAe by £ 450 m. to win Rover Group, *Financial Times*, 2 maart 1990, blz. 1; L. Kelleway en C. Leadbeater, Gentle note ends the Rover affair, *Financial Times*, 28 juni 1990, blz. 7; L. Kelleway, Brittan's proposals on Rover spark EC dispute, *Financial Times*, 19 juni 1990, blz. 1.

7. D. Thomas, Volatile profits predicted for new power companies, *Financial Times*, 3 mei 1990, blz. 1; idem, Breathing space for Power Gen purchaser, *Financial Times*, 25 juli 1990, blz. 6.

8. L. Kelleway en D. Thomas, Commission concerned over UK electricity sell-off, *Financial Times*, 2 augustus 1990, blz. 12.

9. M. Samuelson, Power Gen attracts power players, *Financial Times*, 24 juli 1990, blz. 10.

10. Idem.

11. P. Stephens en A. Hill, Front runner in Power Gen sale might seek 'underwriting' fee, *Financial Times*, 30 juli 1990, blz. 1.

12. L. Kelleway en D. Thomas, op.cit., blz. 12.

13. J. Buxton, Staff buy-out at Lowland Scottish bus company, *Financial Times*, 2 juni 1990, blz. 4.

14. D. Thomas en M. Samuelson, British electricity workers urge buyout of generating company, *Financial Times*, 2 augustus 1990, blz. 12; C. Cragg, Trying to turn ambitious plans into reality, *Financial Times*, 29 maart 1990, The electricity industry, blz. III.

15. D. Thomas en M. Samuelson, Power to some of the people, *Financial Times*, 28 maart 1990, blz. 17.

16. C. Pearson, Frankenstein brings a spark to electricity privatisation, *Financial Times*, 11 sept. 1990, blz. 11.

het door de conservatieve partij voorgehouden principe van de vrije-markteconomie en de belangen van de schatkist. Volgens eerstgenoemde principe moet het monopolie zoveel mogelijk afgebouwd worden, maar het is in het belang van de schatkist dat het behouden blijft want dan zijn de aandelen van het geprivatiseerde bedrijf meer waard.

De regering heeft in de regel de monopoliepositie grotendeels bewaard, maar om de belangen van de gebruikers te vrijwaren werd een controle-organen opgericht. Dit oefent toezicht uit op de kwaliteit van de dienstverlening en sluit met het exploiterende bedrijf overeenkomsten af over de tarieven. Zo werd om het in 1983 geprivatiseerde bedrijf British Telecom (BT) te controleren een Office of Telecommunications (Oftel) opgericht¹⁷, dat met Telecom een overeenkomst afsloot, waarbij werd voorzien dat het gedurende vier jaar zijn tarieven niet mocht verhogen met meer dan het inflatiepercentage verminderd met drie procent¹⁸. Voor het laaghouden van de tarieven op de internationale verbindingen werd gerekend op de concurrentie vanwege Mercury Communications, dat internationale telefoonlijnen mag exploiteren. Deze berekening kwam evenwel foutief uit.

Toen Mercury in 1987 van de Italiaanse telefoonmaatschappij toestemming verkreeg telefoonlijnen met Italië te gebruiken voerde BT zijn tarieven voor telefoneren naar Italië op met vijftien procent. Hiermee gaf het aan de leiding van Mercury een signaal dat het geen prijsoorlog wenste en aanvaardde dat Mercury door toepassing van iets lagere tarieven een groot deel van de buitenlandse verbindingen overnam¹⁹. BT paste op de telefoongesprekken naar Amerika een bruto winstmarge toe van 63 procent en op die naar Israël van 79 procent²⁰. Het klaagt er evenwel bij Oftel over dat het door de concurrentie van Mercury met de winsten op zijn internationale verbindingen de verliezen niet meer kan dekken op de binnenlandse communicatie en bijgevolg een herziening noodzakelijk is van de overeenkomst inzake binnenlandse tarieven²¹.

Het is voor Oftel niet eenvoudig om uit te maken in hoeverre de door BT gemaakte kosten verantwoord zijn. Zoals in alle grote bedrijven met een monopoliepositie hebben de managers de neiging aan zichzelf en hun ondergeschikten gulle salarissen en onkostenvergoedingen toe te kennen, die dan in de prijzen aan de gebruikers worden verrekend. Oftel heeft niet de bevoegdheid hier tussen te komen en mag ook niet op tariefverminderingen aandringen. Dat zou tot een sterke daling van het dividend op de Telecomaandelen leiden.

Dit alles bevestigt de voorspelling van sommige neo-liberale economen, waaronder Milton Friedman, dat het oprichten van reguleringsorganen alleen leidt tot kostbare bureaucratieën, die door hun betutteling het goede beheer van de gecontroleerde bedrijf bemoeilijken en er niet in slagen de consument te beschermen²².

Dit heeft evenwel de regering niet belet bij de privatisering van British Gas (1986)²³, van de regionale Engelse en Welse waterverdelingsmaatschappijen (1988) en van de bedrijven uit de elektriciteitssector²⁴ telkens een controle-organen in te stellen. Ze wil blijkbaar aan de kiezers de indruk geven dat de privatisering van monopolies hun belangen niet in gevaar kan brengen. Wat de elektriciteitssector betreft werd evenwel een poging gedaan om mededinging op gang te brengen onder de diverse producenten en verdelers. De twaalf regionale elektriciteitsmaatschappijen, die instaan voor de distributie, mogen hun elektriciteit inkopen hetzij bij de National Grid Company, die alle leidingen van de grote centrales naar de diverse gewesten exploiteert, hetzij bij een particuliere producent (bij voorbeeld een grootindustriële), hetzij zelf produceren. De National Grid Company koopt haar stroom aan, hetzij bij een geprivatiseerd onderdeel van de vroegere CEGB, namelijk

bij Power Gen of National Power, hetzij bij het overheidsbedrijf Nuclear Electric, hetzij bij Schotse of Franse producenten (Electricité de France). De verdelende maatschappijen hebben dus ruime mogelijkheden om de prijzen te drukken door de diverse producenten tegen elkaar uit te spelen. De uiteindelijke gebruikers kunnen worden ingedeeld in twee groepen:

- de gezinshuishoudingen, de handelsondernemingen en de kleine bedrijven met een behoefte aan elektrische stroom van minder dan 1 MW zijn verplicht zich te bevoorraden bij de regionale verdelingsmaatschappij van het gebied waar ze zijn gevestigd. De verdelingsmaatschappijen hebben op 1 april 1990 hun tarieven verhoogd met negen procent en hebben zich verbonden tot in 1993 de prijs aan de gebruiker verder met niet meer dan het jaarlijkse inflatiepercentage te verhogen;
- de ondernemingen met een verbruik van 1 MW of meer, mogen vrij hun elektrische stroom aankopen, hetzij bij een regionale verdelingsmaatschappij, hetzij bij de National Grid Comp., hetzij rechtstreeks bij een producent. Dit laat hun toe grote reducties af te dwingen²⁵. Sommige regionale maatschappijen hebben klanten aanvaard die ver van hun verdelingsgebied wonen. Zo levert Southern Electric, met als basis Maidenhead bij Londen stroom aan bedrijven in Noordoost-Engeland en Zuid-Wales²⁶.

De concurrentie komt vooral de kleine en middelgrote bedrijven ten goede. De grote ondernemingen genoten bij de CEGB van zulke grote prijsreducties dat ze moeilijk lagere prijzen kunnen bedingen dan degene, waartegen ze vroeger werden bevoorrad²⁷.

Het is weinig waarschijnlijk dat de reducties, die de regionale verdelingsmaatschappijen kunnen bedingen aan de gezinshuishoudingen zullen worden doorgegeven. Dit is niet in het belang van deze maatschappijen die veel meer reducties zullen toestaan aan de gebruikers van 1 MW of meer, aangezien die elders stroom mogen aankopen. Voor de gewone burger zijn de resultaten van de privatisering van de elektriciteitssector dus ontgoochelend. Ook de prijzen van het drinkwater zijn na de privatisering verhoogd, hoewel dank zij participatieovereenkomsten met Franse maatschappijen in sommige gewesten in mindere mate dan werd gevreesd²⁸. BT heeft voor september 1990 een prijsverhoging aangekondigd op de binnenlandse gesprekken met negen procent²⁹.

17. Telecommunications, *Survey of Current Affairs*, augustus 1983, blz. 270.

18. D. Thomas, British Telecom to get revised price formula, *Financial Times*, 28 januari 1988, blz. 9.

19. H. Dixon, Crossed lines on a tariff for international calls, *Financial Times*, 23 april 1990, blz. 7.

20. H. Dixon, Inquiry call over British Telecom's international profits, *Financial Times*, 24 april 1990, blz. 13.

21. Mercury must share B.T.'s subsidizing costs, *Financial Times*, 27 november 1989, blz. 8.

22. H. Dixon, Telephone watchdog to investigate B.T. charges, *Financial Times*, 24 juli 1990, blz. 10; R. Klein, Privatisation and the welfare state, *Lloyds Bank Review*, januari 1984, blz. 28.

23. D. Thomas en S. Butler, Gas body may face service guarantees, *Financial Times*, 10 januari 1990, blz. 8.

24. The water bill, *Survey of Current Affairs*, januari 1989, blz. 20; Electricity supply industry privatisation, *Survey of Current Affairs*, maart 1988, blz. 115.

25. D. Thomas en M. Samuelson, Power to some of the people, op.cit., blz. 17.

26. Britain in brief, electricity boards lose, *Financial Times*, 12 juni 1990, blz. 10.

27. D. Thomas en M. Samuelson, Power to some of the people, op.cit., blz. 17.

28. A. Hill, French group may buy UK water companies, *Financial Times*, 31 juli 1990, blz. 22.

29. British Telecom pushes up prices, *Financial Times*, 19 juli 1990, blz. 6.

Blijkbaar kunnen privatiseringen van overheidsbedrijven met een monopoliepositie alleen voordeel brengen aan grote industriële verbruikers; de gezinnen worden zwaarder belast.

Conclusie

De bekende Britse journalist Michael Stewart heeft in een boek gepubliceerd in 1977 voorgehouden dat de Britse regeringen gewoon zijn tijdens de eerste twee jaar van hun ambtsperiode hun politiek te richten naar ideologische principes. Als ze hierdoor dan de economie ernstig in de war hebben gebracht, worden ze redelijker en voeren verantwoord beleid³⁰. Mevrouw Thatcher maakt evenwel een uitzondering op deze regel. Om een te sterk verzet van de vakbonden te voorkomen is ze haar privatiseringspolitiek voorzichtig begonnen. Pas toen de vakbonden door de grote werkloosheid en de wetten, die het stakingsrecht beperkten, zo waren verzwakt dat ze de privatiseringen door grote stakingen niet meer konden beletten werd het tempo van de privatiseringen opgevoerd. In overheidsbedrijven, die regelmatig met verlies hun resultatenrekening afsloten werden nieuwe managers aangesteld om door afdanking van overtollige arbeidskrachten en sluiting van verliesgevende vestigingen de zaak te saneren. Ook nam de regering regelmatig een groot deel over van de lasten die voortvloeiden uit door deze bedrijven afgesloten leningen. Waar privatisering van de gehele onderneming wegens regelmatige verliezen onmogelijk bleek werden zoals in het geval van de Leyland autofabrieken winstgevende onderdelen (eerst Jaguar dan Rover) afgescheiden en geprivatiseerd.

Er moet erkend worden dat dit alles een opmerkelijke sanering heeft betekend voor belangrijke sectoren van de Britse industrie en dienstverleningsbedrijven. Of het privatiseren van winstgevende bedrijven evenwel nog wenselijk is mag in twijfel worden getrokken³¹. Door winstgevende overheidsbedrijven te privatiseren heeft de regering een potentiële bron van inkomsten veelal onder de werkelijke waarde uit handen gegeven.

Bovendien werden goede managers, die zoals in het geval van British Gas, een overheidsbedrijf leidden dat regelmatig winsten boekte, wegens hun verzet tegen de privatisering de laan uitgestuurd, hetgeen de toekomstige recrutingsmogelijkheden van de overheidssector kan schaden³².

Tegen deze negatieve beoordeling van een groot deel van de privatiseringen kan ingebracht worden dat ze aan de schatkist geld hebben opgeleverd, waarmee een deel van de overheidsschuld kon worden terugbetaald. Het is evenwel pas sinds het fiscale jaar 1987-'88 dat op de begroting een overschot werd geboekt en dit is steeds gering gebleven. Voor het fiscale jaar 1989-'90 worden uit de privatiseringen inkomsten voorzien van £ 4,2 miljard, amper 2,1 procent van de totale overheidsinkomsten. Het voorziene begrotingsoverschot zou £ 5,7 miljard bedragen³³. De verslechtering van de economische situatie laat voorzien dat reeds dit begrotingsjaar, ondanks de inkomsten uit privatiseringen, de begroting opnieuw een tekort zal vertonen³⁴.

In feite werden de privatiseringen vooral doorgedreven om ideologische redenen. Mevrouw Thatcher wil blijkbaar de overheidssector zoveel mogelijk inkrimpen omdat ze deze als een bedreiging beschouwt voor de vrijheid van particuliere ondernemers³⁵.

Ze heeft grotendeels haar doel bereikt, want zelfs als ze de volgende parlementsverkiezingen verliest zullen er slechts weinig overheidsbedrijven overblijven. Bovendien kan een Labourregering onmogelijk de privatiseringen on-

gedaan maken door alle aandelen weer in te kopen. Dit zou een enorme investering vergen, waarvoor de financiële middelen niet beschikbaar zijn; zeker niet als een Labourregering heel wat sociale uitgaven, die onder de conservatieven werden verlaagd, opnieuw zal moeten verhogen. In haar recente programma heeft Labour, afgezien van de intentieverklaring om door aankopen van Telecomaandelen de participatie van de overheid van 49 op 51 procent te brengen, geen renationalisaties voorzien³⁶. Gezien de vrij grote spreiding van aandelen van geprivatiseerde overheidsbedrijven onder de bevolking acht de Labourpartij het blijkbaar niet wenselijk deze kiezers af te schrikken met het beeld van renationalisaties.

G. Vandewalle

30. M. Stewart, *The Jekyll and Hyde years, politics and economic policy since 1914*, Londen, Ottawa, New York, 1977 (de titel verwijst naar het verhaal van Dr. Jekyll die 's nachts veranderde in de misdadiger Mr. Hyde).

31. Who needs privatisation now?, *The Economist*, 19 december 1987, blz. 25.

32. A. Jones, *Britain's economy, The roots of stagnation*, Cambridge University Press, Cambridge, 1985, blz. 55-57.

33. The Budget, *Survey of Current Affairs*, april 1987, blz. 131; Idem, april 1988, blz. 137 en ibidem, april 1990, blz. 137-138.

34. S. Brittan, Goodbuy to those budget surpluses, *Financial Times*, 19 juli 1990, blz. 15.

35. D. Swann, op.cit., blz. 295-296.

36. J. Rogaly, Looking for socialism in Labour's policy document, *Financial Times*, 26 mei 1990, blz. 4.